

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın da direktörüdür.

ABD'nin Suriye'deki rolünü sonlandırmak gerek

Kaynakların büyük bir kısmı Esad'ı devirmek için kullanılsa da bu çabalar nihayetinde başarısız oldu. Milyonlarca Suriyeli yerinden olurken, birçoğu Avrupa'ya kaçarak mülteci krizini oluşturdu. Avrupa'da göçmen karşıtı aşırı sağ hareketin desteğini artırdı.

Suriye'de son yedi yıldır yaşanan katliamın büyük bir bölümü ABD'nin ve Ortadoğu'daki müttefiklerinin eylemlerinden kaynaklanıyor. Şimdi tekrar bir çatışma riskiyle karşı karşıya ve Birleşmiş Milletler'in bu katliamı sonlandırmak için Güvenlik Konseyi'nin kalıcı üyeleri tarafından kabul edilen yeni bir çerçeveyi temel alarak olaya el atması gerekiyor.

2011'de Arap Baharı kapsamında ABD hükümeti, Suudi Arabistan, Katar, Türkiye ve İsrail hükümetleriyle birlikte Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad rejimini devirmeye karar verdi. Başka bir ülkenin hükümetini devirmek uluslararası hukukun bir şekilde ihlal edilmesi anlamına gelmesine rağmen...

2012'de belki de daha önce dönemin ABD Başkanı Barack Obama CIA'i ABD'nin müttefikleriyle çalışması ve muhalif Suriyelilere ve Suriyeli olmayan savaşıçılara destek vermekle yetkilendirdi. ABD'deki politika yapıcılar Esad'ın Tunus ve Mısır'da Arap Baharı'nın başlangıcında olduğu gibi hızlı bir şekilde devrilmesini bekliyordu.

Esad rejimi Alevilerin toplam nüfusun yüzde 10'unu, Sünni Müslümanların ise yüzde 75'ini, Hristiyanların yüzde 10'unu ve aralarında Dürzilik de olan diğer dinlere mensup kişilerin nüfusun yüzde 5'ini oluşturduğu bir ülkede Alevi Şii azınlık grubu tarafından yönetiliyor. Esad rejiminin arkasındaki bölgesel güçler arasında İran ve Suriye'nin Akdeniz kıyısında donanma üssü bulunan Rusya var.

ABD'nin Esad'ı devirmekteki niyeti büyük ölçüde İran ve Rusya etkisini azaltmakken, Türkiye'nin motivasyonu eski Osmanlı topraklarında etkisini genişletmek, daha yakın tarihte de Kürtlerin Suriye ve Irak'ta devlet olmasa da bölgesel otonom bir yapıya dönüşme isteklerine engel olmaktı. Suudi Arabistan kendi etkisini artırmak, İran'ın Suriye'deki etkisini azaltmak istiyordu.

ABD, Rusya ve İran'ın Suriye'deki etkilerinden hararetli bir şekilde şikâyet ederken Suriye'nin birlik ve bütünlüğünü birçok kez ihlal etti. ABD hükümeti bu savaşın Suriyelilerin arasındaki bir iç savaş olduğunu söyleyerek yanlış tanımlıyor. Bu aslında ABD, İsrail, Rusya, Suudi Arabistan, İran ve Katar'ın da içinde olduğu bir vesayet savaşı.

İsrail de Lübnan'da Hizbullah'la, Suriye'de Golan Tepeleri ile ve Gazze'de Hamas'la kendisini tehdit eden İran'a karşılık vermeyi hedefliyordu. Katar ise Sünni Müslüman bir rejimi iktidara getirmek istiyordu.

ABD ve müttefikler tarafından silahlandırılan gruplar 2011 yılına kadar Özgür Suriye Ordusu bayrağı altında toplanmıştı. Aslında tek bir ordudan ziyade belirli destekçileri, ideolojileri ve hedefleri olan rekabet içindeki silahlı gruplardı bunlar. Muhalif Suriyeli'lerden özerklik isteyen Kürtlere, Suudi Arabistan ve Katar tarafından desteklenen Sünni cihatçılara kadar değişkenlik gösteren gruplardan oluşuyordu.

Çabalar başarısız oldu

Kaynakların büyük bir kısmı Esad'ı devirmek için kullanılsa da bu çabalar nihayetinde başarısız oldu fakat başarısız olurken ciddi bir katliama ve milyonlarca Suriyeli'nin yerinden olmasına neden oldu. Birçoğu Avrupa'ya kaçarak Avrupa'nın mülteci krizini oluşturdu ve Avrupa'da göçmen karşıtı aşırı sağ hareketin desteğinin artmasına neden oldu.

Esad'ın devrilememesinin dört ana nedeni vardı. Birincisi Esad rejimi destekleyen sadece Aleviler değil, Sünni Müslüman rejimin baskıladığı Suriyeli Hristiyanlar ve diğer azınlıklar tarafından da destekleniyor olması. İkincisi, ABD liderliğindeki koalisyonun İran ve Rusya tarafından karşılık bulması. Üçüncüsü bazı cihatçıların IŞİD'i kurmak için ayrılmasının ardından ABD kaynaklarının ciddi bir bölümünü Esad'ı devirmekten ziyade IŞİD'le mücadelede ayırdı. Son olarak da Esad karşıtı güçler derinden ve tarihsel olarak bölünmüş vaziyette.

Tüm bu başarısızlık nedenleri bugün de hala geçerli. Savaş bir çıkmaza girdi. Tek devam eden çılgın bir katliam.

ABD, resmi açıklamalarında katliamın boyutunu ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni ihlal ederek Esad'ı devirmeye çalışmasının vahim sonuçlarını gizlemeye çalıştı. ABD, Rusya ve İran'ın Suriye'deki etkilerinden hararetli bir şekilde şikâyet ederken, Suriye'nin birlik ve bütünlüğünü birçok kez ihlal etti. ABD hükümeti bu savaşın Suriyeliler arasında olan bir iç savaş olduğunu söyleyerek yanlış

tanımlıyor. Bu aslında ABD, İsrail, Rusya, Suudi Arabistan, İran ve Katar'ın da içinde olduğu bir vesayet savaşı.

Yeni bir çatışma riski var

Temmuz 2017'de ABD Başkanı Donald Trump, CIA'nın Suriye'deki muhaliflere desteğini sonlandırdığını açıkladı. Pratikte ABD'nin bölgedeki görev birliklerinin işi bitmedi, fakat şimdi Esad'ı devirmekten ziyade zayıflatmayı amaçlıyorlar.

ABD'nin devam eden savaşında Pentagon Aralık'ta ABD askeri güçlerinin belirsiz bir süreyle Suriye'de kalacağını, görünürde IŞİD'den geri alınmış bölgelerde Esad karşıtı isyan güçlerini destekleyeceğini açıkladı; tabii ki Suriye hükümetinin rızası olmadan.

Savaş yeni bir çatışma riski taşıyor. Esad rejimi geçtiğimiz haftalarda Esad karşıtı isyancılara saldırdığında ABD tarafından gerçekleştirilen hava saldırılarında 100 kadar Suriye askeri ve bilinmeyen bir sayıda Rus savaşçı hayatını kaybetti. Bu güç gösterisinin ardından ABD Dışişleri Bakanı Jim Mattis samimiysiz bir şekilde şu açıklamayı yaptı: "Göründüğü gibi Suriye'nin iş savaşına müdahil olmuyoruz". Tüm bunların dışında İsrail, Suriye'deki İran pozisyonlarına saldırı düzenledi.

ABD ve müttefikleri Esad rejimini ve kalıcı olduğunu kabul etmek zorunda; ne kadar alçakça olsa da. ABD, Rusya ve diğer büyük güçler tarafından desteklenen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi arbulucularla Suriye'nin bütünlüğünü ve hızlı bir şekilde kamu hizmetlerini yeniden inşa etmeli ve Esad rejimi tarafından resmi muhaliflere veya sivil destekçilere karşı düzenlenen intikam hamlelerini durdurmak zorunda.

Evet, Esad rejimi iktidarda kalacak, İran ve Rusya Suriye'deki etkisini sürdürecektir. Fakat ABD'nin kimin Suriye'de iktidar olabileceği ve hangi müttefiklere sahip olacağını söyleyerek karar alabileceğini sandığı illüzyonu sonlanacak. Daha gerçekçi bir yaklaşım için hayli geç kalındı bile. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Suudi Arabistan, Türkiye, İran ve İsrail'i bu katliamı bitirecek ve Suriye halkının hayatına ve evine geri dönmesini sağlayacak pragmatik bir barışa zorlamalı.